

HJO

Bistånd enligt socialtjänstlagen till äldre och funktionsnedsatta

Dokumenttyp

Riktlinjer

Fastställd/upprättad

Kommunstyrelsen 2024-03-03, § 19

Senast reviderad

Detta dokument gäller för

Socialtjänst

Giltighetstid

Tills vidare

Dokumentansvarig

Verksamhetschef Socialtjänst

Dnr

2024-73

Innehåll

Inledning.....	4
Riktlinjernas målgrupp.....	4
Syftet med riktlinjerna.....	4
Kommunens ansvar för medborgare	4
Rätten till stöd.....	4
Skälig levnadsnivå.....	4
Makars ansvar för varandra.....	4
Bosättningskommun och vistelsekommun	5
Flytt till annan kommun.....	5
Informationsskyldighet.....	5
Handläggning av ärenden.....	5
Individens behov i centrum - IBIC.....	5
Barnperspektiv.....	6
Ansökan och aktualisering.....	6
Utredning.....	6
Beslut.....	7
Kommunicering	7
Besvärshänvisning och överklagande.....	7
Beviljad insats.....	7
Uppföljning.....	8
Bistånd i ordinärt boende.....	8
Serviceinsatser	8
Städning och fönsterputsning	8
Tvätt	9
Inköp.....	9
Måltider.....	9
Bankärenden	9
Skötsel av husdjur.....	9
Ved och vatten	9
Personliga omvårdnadsinsatser	9
Lärande och att tillämpa kunskap.....	9
Allmänna uppgifter och krav	10
Kommunikation	10
Förflyttning	10
Personlig vård	10

Egenvård	10
Mellanmänskliga interaktioner/relationer	10
Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv	11
Trygg och säker hemgång	11
Tillfälligt utökade insatser	11
Dagverksamhet för personer med demenssjukdom	11
Känsla av trygghet	11
Trygghetslarm	11
Telefontillsyn	11
Tillsynsbesök	11
Trygghet och välfärdsteknologi	12
Stöd till anhöriga som vårdar en närstående i hemmet	12
Avlösning i hemmet	12
Dagverksamhet för personer med demenssjukdom	12
Växelvård	12
Korttidsboende	12
Bedömningskriterier för korttidsboende	12
Särskilt boende	13
Vid erbjudande om boende	13
Parboende i särskilt boende	14
Kvarboende	14
Övriga bestämmelser	14
Utskrivning från sjukhus	14
Tandvård (beslut om nödvändig tandvård)	15
God man, förvaltare, ombud och framtidsfullmakt	15

Inledning

Riktlinjernas målgrupp

Riktlinjerna avser personer som ansöker om eller har ett beslut enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL, inom verksamhetsområdet Vård och omsorg. Riktlinjerna omfattar hemtjänst, korttidsvård, växelvård, särskilt boende samt dagverksamhet.

Syftet med riktlinjerna

Syftet med riktlinjerna är att stärka rättssäkerheten genom att skapa ett enhetligt synsätt vid bedömningar och att säkerställa att personer med likvärdiga behov bedöms på liknande sätt. Riktlinjerna ska samtidigt ge stöd och vägledning för biståndshandläggarna i deras arbete. Riktlinjerna ska användas vägledande, de skall tillämpas inom ramen för socialtjänstlagen och med beaktande av dess bestämmelser om helhetsbedömning och individuell prövning. Insatser som den enskilde beviljas ska överensstämma med de mål och grundläggande värderingar som gäller för Hjo kommun.

Kommunens ansvar för medborgare

Rätten till stöd

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt.

Dessa riktlinjer utgår från socialtjänstlagen och förhåller sig till aktuell rättspraxis, förarbeten till gällande lagar samt föreskrifter från Socialstyrelsen. Riktlinjerna är vägledande och en helhetsbedömning av den enskildes totala situation måste alltid göras i varje enskilt fall. Ytterst är det alltid den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats. Det finns inga begränsningar för vilka typer av insatser som den enskilde kan ansöka om. Oavsett vilket stöd som ansökan gäller ska rätten till bistånd alltid prövas.

I samband med behovsbedömningen ska alltid den enskildes möjligheter till stöd och hjälp från det egna nätverket och samhällets övriga stödinsatser undersökas.

Skälig levnadsnivå

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Begreppet skälig levnadsnivå saknar en exakt definition i förarbetena till lagstiftningen, vilket gör att begreppet måste bedömas utifrån den tid och de förhållanden som den sökande befinner sig i. Således är det kommunen som fastställer vilken levnadsnivå som anses vara skälig. Skälig levnadsnivå kan innebära olika saker för olika personer vid olika tidpunkter och förhållanden. Vid bedömning av vad som anses vara skälig levnadsnivå kan biståndshandläggare ta hjälp av rättspraxis.

Makars ansvar för varandra

Enligt 1 kap äktenskapsbalken ska makar visa varandra trohet och hänsyn. De ska gemensamt vårda hem och barn och i samråd verka för familjens bästa. Makarna ska fördela utgifter och sysslor mellan sig. Makar har ett gemensamt ansvar för ekonomi och skötsel av hemmet, exempelvis tvätt, städning och inköp. En ansökan om bistånd med sådana serviceinsatser kan därmed avslås med hänvisning till att en maka/make kan utföra insatsen i de fall där den anhörige inte själv har behov av sådana insatser (se prop 2008/09:82 s 12 f). Anhörigvård är däremot ett frivilligt åtagande för den anhörige. Varje anhörigsituation är unik och utgångspunkten är att en anhörig själv avgör hur stort ansvar han eller hon vill ta för att vårda, bistå och stödja en närstående. Kommunen kan därför inte avslå en ansökan om hemtjänst med hänvisning till att den anhörige kan tillgodose omvårdnadsbehovet. (Prop 2005/06:115 s 156, DS 2008:18 s 19 ff samt Regeringsrätten mål 4775-1983).

Bosättningskommun och vistelsekommun

Med bosättningskommun avses enligt 2 a kap 3 § SoL den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller annan kommun, om den enskilde har starkast anknytning till den kommunen. Det framgår att det är bosättningskommunen som ansvarar för stöd- och hjälpinsatser, oavsett om den enskilde tillfälligt eller under längre tid vistas i en annan kommun.

Om en äldre person under en kortare tid önskar att vistas i en annan kommun kan personen ha rätt till hjälp och stöd, enligt 2 a kap 6 § SoL. Med kortare tid menas upp till 6 månader samt att den enskilde avser att återvända till bosättningskommunen. Vistelsekommunen är skyldig att på begäran av bosättningskommunen bistå med utredning och verkställighet i vissa fall. Bosättningskommunen ersätter vistelsekommunen för hjälp med verkställighet enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar.

Flytt till annan kommun

En person som önskar flytta till en annan kommun och till följd av ålderdom, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård och omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig där, utan att inflyttningskommunen bistår med behövliga insatser, får hos den kommunen, enligt 2a kap 8 § socialtjänstlagen, ansöka om sådana insatser. En sådan ansökan ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningskommunen. Det förhållandet att den sökandes behov är tillgodosedda i hemkommunen får inte beaktas vid bedömningen av ansökan. På begäran av inflyttningskommunen är hemkommunen skyldig att bistå med den utredning som behövs för att kunna pröva ansökan. Den enskilde ska lämna samtycke till att uppgifter lämnas ut. En utredning görs av hemkommunen i enlighet med inflyttningskommunens begäran om vad utredningen ska innehålla. Om den enskilde inte uppfyller kriterierna gör inflyttningskommunen ett avslag där motiveringen framgår.

Informationsskyldighet

I samband med utredning ska biståndshandläggaren informera om andra relevanta samhällsinsatser som exempelvis anhörigstöd, träffpunkter osv. Informationsskyldigheten gäller även till de som är i behov av insatser men som inte är motiverade att ta emot stöd. Vidare ingår det även att biståndshandläggaren på olika sätt motiverar den enskilde att ta emot hjälp eller en insats. Handläggaren kan också vara behjälplig i att undersöka huruvida personen kan få behovet tillgodosett på annat sätt.

Handläggning av ärenden

Individens behov i centrum - IBIC

I Hjo används det nationella arbetssättet "Individens behov i centrum" (IBIC) inom äldreomsorgen. IBIC är ett behovsriktat och systematiskt arbetssätt för att bedöma behov utifrån socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Modellen är ett stöd för handläggaren och utföraren när de ska identifiera och beskriva individens behov, resurser, mål och resultat. Det är individens behov som styr vilka insatser som kan erbjudas och hur de sedan kan utformas. Modellen gör det också möjligt att följa upp individens resultat och värdera måluppfyllelse. Genom att använda Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF, är det möjligt att beskriva individens situation både fysiskt, psykiskt och socialt. Med ett systematiskt arbetssätt beskrivs nuläge, mål och resultat med strukturerad dokumentation. IBIC utgår från socialtjänstens process för handläggning och dokumentation. I dokumentationen går det att följa individen genom processen, från ansökan till avslutad insats.

Utredning av en ansökan görs utifrån den enskildes behov inom olika livsområden:

- Lärande och att tillämpa kunskap
- Allmänna uppgifter och krav

- Kommunikation
- Förflyttning
- Personlig vård
- Hemliv
- Mellanmänniska interaktioner och relationer
- Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv
- Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv
- Känsla av trygghet
- Personligt stöd från person som vårdar eller stödjer en närstående

Barnperspektiv

Barnperspektivet ska vara genomgående i all handläggning när det förekommer barn i anslutning till ärendet, både i ärenden där barnet självt är aktuellt för en insats och när ärendet gäller föräldrar med sjukdom eller funktionsnedsättning. Att ha ett barnperspektiv i handläggningen innebär bland annat:

- Dokumentera hur barnets behov har beaktats, vilka eventuella överväganden som gjorts och hur detta påverkat beslutet. Detta gäller såväl vid beslut med avslag som bifall.
- Bedöma vad som är barnets bästa utifrån en helhetsbedömning med stöd i bland annat barnkonventionen.
- Under handlägningsprocessen, i samråd med föräldrarna, tala med barnet, med beaktande av dess ålder och mognad.
- Då vårdnadshavare har behov av stöd/hjälp i hemmet innebär det vanligtvis ett större behov om det finns hemmaboende barn.

Ansökan och aktualisering

När kommunen genom ansökan eller på annat sätt får kännedom om att en enskild kan vara i behov av insatser enligt socialtjänstlagen ska en utredning inledas. Socialtjänstlagen innehåller inga möjligheter till tvångsinsatser, vilket innebär att en utredning av den enskildes behov och beslut om insatser endast kan genomföras om den enskilde själv vill det. När den enskilde tar kontakt med kommunen ska återkoppling ske skyndsamt. När någon som inte har behörighet att företräda den enskilde tar kontakt upprättas en anmälan. Biståndshandläggaren ska då skyndsamt ta reda på om anmälan leder till en ansökan från den enskilde genom att göra en förhandsbedömning. I de fall en anmälan inte leder till en ansökan ska detta dokumenteras.

Utredning

Vid bedömning om en person har rätt till bistånd enligt SoL utreds om ett behov föreligger, om behovet kan tillgodoses på annat sätt samt om biståndet behövs för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.

En individuell bedömning ska göras i varje enskilt fall. I utredningen används IBIC som ett systematiskt arbetssätt och ett stöd för handläggaren i utredningsarbetet vid handläggning av ansökningar enligt socialtjänstlagen. I utredningen beskrivs och dokumenteras individens behov, resurser, mål och resultat med stöd av klassifikationen i det nationella fackspråket (ICF).

Insamling av fakta kan ske genom uppgifter från den enskilde eller uppgifter från andra. Det är av stor vikt att biståndshandläggaren vid behov samverkar med andra professioner och samråder med personer i den enskildes närhet för att få en samlad bild av livssituationen. Detta ska alltid ske med den enskildes samtycke. Det ska framgå av utredningen vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar. Som en del av utredningen framgår utredarens bedömning, som ligger till grund för motiveringen av beslutet. Ett ärende ska handläggas så skyndsamt som möjligt efter det att ansökan

inkommit. Dokumentationen ska visa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse.

Insatser enligt socialtjänstlagen ska bygga på ett rehabiliterande förhållningssätt där den enskildes integritet och självbestämmande ska respekteras. Förhållningssättet ska främja den enskildes inflytande, delaktighet och makt att ta ansvar över sitt liv. Ett rehabiliterande förhållningssätt innebär också att den enskilde har rätt att få behålla och träna upp så många av sina funktioner som möjligt. Det är viktigt att den enskilde utför det den klarar själv för att på så sätt skapa förutsättningar att bibehålla sina funktioner så länge som möjligt.

Beslut

Beslut om insats ska alltid ske utifrån den enskildes behov och målsättning med insatserna. Ett avslag eller delvis avslag på en ansökan ska alltid motiveras. Om skäl till avslag är att behov kan tillgodoses på annat sätt ska det framgå vad annat sätt innebär. Vid avslag ska det framgå hur den enskilde kan överklaga beslutet s k besvärshänvisning.

Beslut om exempelvis hemtjänst, korttidsboende och dagverksamhet ska tidsbegränsas när behovet av dessa insatser bedöms kunna förändras över tid. Det är mindre lämpligt att tidsbegränsa andra former av insatser, exempelvis beslut om särskilt boende, där det är tydligt att behovet inte kommer förändras över tid. Beslut om trygghetslarm kan beviljas tills vidare. Det bör, i exempelvis beslut om hemtjänst, framgå att beslutet kan komma att omprövas vid förändrade förhållanden. Biståndsbeslut ska, om det är möjligt, följas upp i god tid innan de upphör att gälla.

Kommunicering

Enligt 25 § FL är en myndighet skyldig att innan den fattar beslut i ett ärende, om det inte är uppenbart obehövt, underrätta den som är part om allt material av betydelse för beslutet samt ge parten tillfälle att inom en bestämd tid yttra sig över materialet. Först efter detta får beslut fattas i ärendet. KommunikERING ska alltid ske vid delavslag eller avslag. KommunikERING kan vara skriftlig eller muntlig. Att kommunIERING skett samt svar på kommunIERING ska dokumenteras i den enskildes journal. Vad som är skäligt rådruM vid kommunIERING är olika beroende på vilka handlingar det gäller men bör vara minst fem dagar.

Besvärshänvisning och överklagande

Vid ett avslag eller ett delavslag ska alltid en besvärshänvisning skickas med. Den enskilde har rätt att, hos förvaltningsrätten, överklaga beslut som inte innebär fullt bifall. Domstolen kan efter prövning ändra beslutet om de anser att kommunen gjort en felaktig bedömning. Biståndshandläggare ska, om den enskilde önskar det, vara behjälplig med överklagandet. Överklagandet ska inkomma till socialnämnden inom tre veckor från den dag den enskilde fick del av beslutet. Om överklagandet inkommit i tid görs en förnyad bedömning av biståndsbeslutet enligt delegationsordning. Om ingen ändring görs, eller om ändringen inte helt motsvarar det den enskilde ansökt om, skickas överklagandet vidare till förvaltningsrätten för prövning. Även om kommunen ändrar sitt beslut ska överklagan med uppgifter om det ändrade beslutet skickas för information till förvaltningsrätten.

Beviljad insats

När en ansökan om stöd/hjälp beviljas ska handläggaren sända den enskilde beslutet från utredningen där det ska framgå vilken insats som beviljas, i vilken omfattning insatsen beviljas och under vilken tidsperiod.

Bedömningen och en beställning av det som beviljats ska sändas till den enhet som ansvarar för utförandet av insatsen.

I samband med att insatsen startas upp gör utförarna en genomförandeplan tillsammans med den enskilde och eventuellt anhöriga eller god man. Genomförandet av insatser ska främja delaktighet från brukaren och brukarens önskemål ska tas i beaktande i planeringen av insatser. Dock finns inte möjlighet att välja under vilken dag eller tid en viss insats ska utföras men brukare ska ha möjlighet att lämna önskemål om vilka dagar exempelvis duschar ska utföras samt om detta ska ske förmiddag eller eftermiddag. Den enskilde har inte rätt att välja vem i personalgruppen som ska utföra insatserna. Vid stöd med personlig hygien ska hänsyn i möjligaste mån tas till om den enskilde har önskemål om manlig eller kvinnlig personal.

Uppföljning

Beslut ska alltid följas upp innan de upphör att gälla. Även beslut som gäller tills vidare ska följas upp regelbundet. Nämnden har ansvar för att följa upp hur beviljade insatser utförs, att insatserna tillgodoser den enskildes behov av hjälp och stöd, att verkställigheten sker i enlighet med beslutet och med hänsyn till den enskildes medinflytande samt är av god kvalitet. Viktiga underlag vid uppföljningen är det tidigare beslutet, genomförandeplanen samt, när det gäller hemtjänst, uppgifter kring i vilken omfattning insatsen utförts. Beslut som pågår under längre tid följs upp minst en gång om året. Trygghetslarm följs upp vartannat år.

Vid ett beslut om "Trygg och säker hemgång" ska beslutet följas upp inom fyra veckor från verkställighet. Vid en sådan uppföljning upphör beslut om "Trygg och säker hemgång" och vid behov fattas nytt beslut om specifika insatser.

När en insats avslutas ska det i dokumentationen framgå när och av vilka skäl insatsen avslutas.

Bistånd i ordinärt boende

När den enskildes behov är utrett ska handläggaren presentera förslag på insatser som kan tillgodose dessa behov. Nedan följer en beskrivning av de vanligaste insatserna. Eftersom insatser enligt socialtjänstlagen ska utformas efter den enskildes behov förekommer det även andra insatser än de som beskrivs nedan.

Serviceinsatser

Området omfattar hushållsarbete; städa, inköp, uträta ärende, ta hand om hjälpmedel, laga och servera mat, diska, torka av bord och köksbänk, hantera sopor, tvätta, bädda, vattna blommor, ta hand om växter och djur. Hur ofta den enskilde har behov av stöd och hjälp är individuellt.

Serviceinsatser beviljas inte då den enskilde lever i hushållsgemenskap med annan vuxen som kan utföra insatsen eller då behovet kan tillgodoses på annat sätt.

Städning och fönsterputsning

Städning sker vanligtvis var tredje vecka. Ensamstående beviljas städning av två rum, kök, hall samt badrum. Makar, sammanboende, partners beviljas gemensam städning av tre rum, kök, hall samt badrum. Det finns möjlighet för den enskilde att få olika rum städade varje gång för att tillgodose önskemål om att få hela bostaden städad. Hjälp med hushållsättervinning ingår i de fall då sortering finns i närheten, likaså ingår rengöring av hjälpmedel exempelvis toalettförhöjning, rullstol och rullator.

Fönsterputs beviljas vanligtvis vid två tillfällen per år. Fönsterputs beviljas för samma antal rum som städningen innefattar, hall och badrum (inner- och ytterruta) samt rengöring av fönsterkarmar och lister. Den som har särskilda skäl exempelvis inkontinens, synskada, allergi eller annan funktionsnedsättning och bedöms vara i behov av kompletterande städning kan beviljas det. Kompletterande städning kan exempelvis handla om daglig rengöring av hygien- eller köksutrymme eller hjälp med städning oftare.

Tvätt

Tvätt sker vanligtvis varannan vecka. Hjälpmått med renbäddning av säng kan ske i samband med tvätt, men ingår inte i tvätt utan beviljas separat. Den som har särskilda skäl exempelvis inkontinens, allergi, synskada eller annan funktionsnedsättning vilket medför ökad tvättmängd och bedöms vara i behov av ytterligare insatser kan beviljas kompletterande tvätt.

Inköp

Inköp av dagligvaror innebär att få hem varor via den e-handel som kommunen tillhandahåller. I särskilda fall kan man få hem varor från närmsta livsmedelsbutik. Den som beviljats hjälp med inköp ska normalt få denna hjälp en gång i veckan, men en individuell prövning ska alltid göras. I det fall den enskilde vill följa med och välja sina varor ska behovet motiveras och beviljas särskilt. Alternativt kan detta i vissa fall även kombineras med beviljade promenader och/eller ledsagning.

Om man lever tillsammans med make/maka/sambo så ska båda vara beviljade inköp.

Inköp av sällanvaror så som kläder, skor och andra typer av inköp till hemmet beviljas normalt två gånger om året. I första hand ska inköpen utföras digitalt.

Apoteksärenden kan beviljas till de som inte på egen hand kan ta sig till apoteket. Hjälpmått med apoteksärenden ska som övriga ärenden i möjligaste mån ske digitalt.

Måltider

Om den enskilde har behov av hjälp med matlagning kan matdistribution alternativt hjälp med att värma färdiga portioner från t.ex. livsmedelsbutik beviljas. Vid behov av medicinsk specialkost kan det beviljas och levereras hem. Särskild behovsbedömning ska då göras där uppgifter inhämtas från t.ex. dietist, läkare eller sjuksköterska.

Bankärenden

Den som inte kan sköta sina bankärenden bör i första hand använda betalservice, autogiro eller anhörig. Om det inte är möjligt bör en ställföreträdare med fullmakt eller god man vara den enskilde behjälplig. Som anhörig kan man i vissa fall utan någon särskild fullmakt hjälpa en närstående med ekonomiska angelägenheter som har anknytning till den dagliga livsföringen, 17 kap 1 § FB. Det kan exempelvis handla om att betala hyra, räkningar, lämna in deklaration, ansöka om olika bidrag för den närstående eller hjälpa den närstående med att köpa saker till hemmet. Det är alltså enbart fråga om ekonomiska angelägenheter. Anmälan om behov av god man ska göras till överförmyndaren. I avvaktan på att god man tillsätts kan beslut fattas om stöd/hjälpmått en gång i månaden med exempelvis att fylla i postgiro.

Skötsel av husdjur

Skötsel av husdjur beviljas generellt inte då det bedöms vara utöver skälig levnadsnivå, men en individuell prövning ska alltid göras. I undantagsfall kan skötsel av husdjur beviljas under en begränsad period.

Ved och vatten

Bära in ved och vatten beviljas enbart för året-om-bostad. Hjälpmått med att bära in ved beviljas endast om vedeldning är bostadens enda värmekälla. Veden ska vara framkörd till trappan.

Personliga omvårdnadsinsatser

Lärande och att tillämpa kunskap

Beroende på vad den enskilde själv kan göra omfattar området exempelvis hjälp att ta kontakter, stöd och hjälp att se behov som uppstår, hjälp att lösa situationer som uppstår i vardagen som till exempel hur man hanterar utspillt kaffe, göra val av kläder för dagen, byta batteri i fjärrkontrollen. Alla som

har behov av hjälp med problemlösning, beslutsfattande och att tillämpa kunskap ska beviljas det utifrån sina behov. Hur ofta den enskilde har behov av stöd och hjälp är individuellt.

Allmänna uppgifter och krav

Beroende på vad den enskilde själv kan göra omfattar området exempelvis stöd och hjälp att planera, komma ihåg saker, strukturera dygnet, praktiskt stöd och hjälp i samband med måltid samt sällskap vid måltid, stöd och hjälp att passa tider och äta regelbundet, ta medicin på rätt tid, hantera dagen genom egna rutiner, framförhållning för att minimera stress. Hur ofta den enskilde har behov av hjälp är individuellt. Stöd och hjälp ges genom att underlätta i vardagen och minimerar risken för stress i alla moment i den enskildes hem. Alla som har behov av hjälp med allmänna uppgifter och krav ska beviljas det utifrån sina behov.

Kommunikation

Beroende på vad den enskilde själv kan göra omfattar området hjälp att förstå tal, ta del av text, använda telefon, föra samtal, läsa post/tidning, ringa. Hjälp och stöd kan ges för att underlätta den dagliga kommunikationen. Alla som har behov av hjälp med kommunikation ska beviljas det utifrån sina behov. Hur ofta den enskilde har behov av stöd och hjälp är individuellt.

Förflyttning

Området förflyttning omfattar både förflyttning i hemmet och att röra sig omkring på olika platser. Beroende på vad den enskilde själv kan göra omfattar området stöd och hjälp att resa sig upp och lägga/sätta sig, förflytta sig inomhus och utomhus, ändra kroppsställning, bära med sig saker, gå. Hur ofta den enskilde har behov av stöd och hjälp är individuellt. Alla som har behov av stöd och hjälp med förflyttningar ska beviljas det utifrån sina behov. Utevistelse/promenad sker vanligtvis en gång per vecka, men en individuell bedömning ska alltid göras. I insatsen ingår att klä på och av sig ytterkläder samt hjälp in och ut från bostaden i rimlig omfattning.

Förflyttning omfattar även ledsagning till vårdinrättning, frisör, fotvård eller liknande.

Personlig vård

Beroende på vad den enskilde själv kan göra omfattar området att tvätta sig, torka sig, ta hand om sin kropp, klä sig, äta och dricka, sköta sin hälsa. Alla som har behov av hjälp med personlig vård ska beviljas det. Hur ofta den enskilde har behov av stöd och hjälp är individuellt.

Egenvård

Egenvård är hälso- och sjukvårdsåtgärder som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en enskild själv kan utföra eller utföra med hjälp av någon annan. Vilka åtgärder som kan bedömas som egenvård går inte att ange generellt. Om den enskilde behöver hjälp med egenvården kan en ansökan om bistånd enligt socialtjänstlagen göras och i samband med detta lämnas ett egenvårdsintyg. Med intyget ska den dokumenterade planeringen bifogas.

Mellanmännsliga interaktioner/relationer

Beroende på vad den enskilde klarar själv omfattar mellanmännsliga relationer stöd och hjälp att hålla kontakt med familj, vänner, grannar. Det omfattar också att erbjuda möjligheter till social samvaro i eller utanför den enskildes hem. Det kan till exempel handla om att hemtjänsten besöker en social aktivitet tillsammans med den enskilde i syfte att den enskilde sedan ska ta sig till aktiviteten på egen hand. Alla som bedöms ha behov av stöd med mellanmännsliga relationer ska beviljas det.

Att ge hjälp och stöd att ta kontakt med familj, vänner, grannar och myndigheter, vårdcentral, frisör, fotvård ingår i kontaktpersonen inom hemtjänstens uppdrag.

Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv

Beroende på vad den enskilde själv kan göra omfattar området ledsagning för att delta i föreningsliv, dagverksamhet, delta i social samvaro, utöva intressen samt utöva sin religion. Hur ofta den enskilde har behov av ledsagning är individuellt. Har personen färdtjänst eller kan åka med buss och det tillgodoser behovet kan ansökan avslås.

Den som saknar ett eget socialt nätverk kan beviljas social samvaro för att bryta isolering. Hur ofta den enskilde har behov av social samvaro är individuellt.

Trygg och säker hemgång

Efter en sjukhusvistelse ska den enskilde kunna komma hem till sin bostad tryggt och säkert. Om den enskilde har behov av fortsatt stöd och omsorg kan denne beviljas ”Trygg och Säker hemgång”. Detta görs vid en avstämning medan den enskilde är kvar på sjukhuset. Den enskilde får då stöd direkt vid hemkomsten och hemtjänstinsatser både dagtid och kvälltid/natttid under en period på maximalt fyra veckor.

Tillfälligt utökade insatser

Om en enskild, som är beviljad hemtjänst sedan tidigare, blir akut försämrad i sitt mående eller av annan anledning behöver tillfälligt utökat stöd kan planerarna i hemtjänsten sätta in tillfälligt utökat stöd under två veckors tid. Planerarna ska informera biståndshandläggarna om det förändrade behovet och biståndshandläggaren ska då inom två veckorna boka tid med den enskilde och göra en bedömning om det utökade behovet kvarstår.

Dagverksamhet för personer med demenssjukdom

Syftet med dagverksamhet är att ge omsorg, social samvaro och aktivering till personerna med demenssjukdom, erbjuda avlastning till anhöriga samt att möjliggöra kvarboende i ordinärt boende. Bedömningen ska grunda sig i den enskildes uttalade behov av dagverksamhet eller den anhöriges behov av avlastning.

Känsla av trygghet

Trygghetslarm

För personer i ordinärt boende finns möjlighet att få trygghetslarm installerat. Trygghetslarmet fungerar inomhus i bostaden. Syftet med insatsen är att öka den enskildes trygghet och säkerhet i bostaden. Varje person i ett hushåll som önskar kunna tillkalla hjälp för egen del i akuta situationer kan ansöka om och få ett eget beslut gällande trygghetslarm.

Telefontillsyn

Telefontillsyn ska beviljas i de fall den enskilde upplever en känsla av otrygghet som inte kan tillgodoses med enbart ett trygghetslarm. Den enskilde blir då kontaktad av hemtjänsten via telefon på bestämda tider. I de fall den enskilde inte svarar har personalen ett ansvar att kontrollera orsaken till att personen inte svarar och vidtaga överenskomna åtgärder enligt genomförandeplan.

Tillsynsbesök

Insatsen tillsyn i hemmet ska ges till enskilda som under en kortare period har behov av tillsyn eller har särskilda behov som gör att tillsynen behöver göras i hemmet. Behovet kan grunda sig i exempelvis förvirringstillstånd, infektion eller annan övergående ohälsa. Tillsyn kan även sättas in tillfälligt efter hemkomst från sjukhus för att säkra den enskildes trygghet i en ny livssituation. I insatsen tillsyn ingår att kontrollera att den enskilde inte råkat ut för olycka eller på annat sätt kommit till skada samt öka känslan av trygghet för den enskilda i sin hemmiljö. Vid bedömningen om den enskilde har rätt till insatsen ska en diskussion med den enskilde föras kring hur denne upplever sin otrygghet och om det

finns några förändringar den enskilde själv kan göra för att öka känslan av trygghet. Insatsen tillsyn ska ges i de fall andra trygghetsskapande insatser, så som exempelvis trygghetslarm och telefontillsyn, inte är tillräckliga.

Trygghet och välfärdsteknologi

Välfärdsteknik är digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning. Som exempel på välfärdsteknik för Hjo kommun i framtiden är olika former av hjälpmedel för det dagliga livet som innehåller digital teknik så som gps-larm för en tryggare utevistelse och sensorer i hemmet som läser av en persons rörelsemönster för att uppmärksamma avvikelser, exempelvis fallolyckor.

Stöd till anhöriga som vårdar en närstående i hemmet

Enligt socialtjänstlagen ska ansvarig kommun erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre, alternativt som stödjer en närstående med funktionsnedsättning. Anhörig är den som stödjer och vårdar en närstående. Utgångspunkten för biståndshandläggningen är den som vårdas och den anhöriges behov av avlastning i omvårdnadsarbetet. Det är den som vårdas som får beslut om insatsen. Biståndshandläggaren ska om det är aktuellt, informera om det anhörigstöd som finns.

Avlösning i hemmet

Som närstående kan man beviljas stöd i hemmet för att ge avlösning till den anhörige. Syftet med avlösning i hemmet är att ge den anhörige möjlighet till ledighet och avkoppling, samt att insatsen ska förhindra, skjuta fram eller minska behovet av mer kostsamma insatser.

Dagverksamhet för personer med demenssjukdom

Insatsen dagverksamhet kan syfta till att ge anhöriga avlastning när den enskilde har stort omvårdnadsbehov. Se beskrivning av insatsen ovan.

Växelvård

Växelvård kan ges som regelbunden avlastning för anhöriga och när den enskilde har stort omvårdnadsbehov och/eller demenssjukdom. Innan insatsen beviljas bör andra insatser så som hemtjänst, avlösning i hemmet och dagverksamhet ha prövats. Insatsen innebär att den enskilde bor hemma kompletterat med regelbundet återkommande perioder på korttidsboende. Följande perioder används vanligen:

- En vecka på korttidsboende och tre veckor hemma
- Två veckor på korttidsboende och två veckor hemma

Korttidsboende

Korttidsboende är en insats där den enskilde vistas på korttidsboende under en tidsbegränsad period och har kvar sin ordinarie bostad. På korttidsboendet har personalen ett aktiverande förhållningssätt och stöttar den enskilde utifrån överenskommen individuell rehabiliteringsplan.

Vid akut behov av korttidsvistelse bör det vara klart att den enskildes tillstånd inte är av sådan karaktär att denne behöver medicinsk specialistvård exempelvis sjukhusvistelse. Vid akut behov av korttidsvistelse under kvällar och helger kan den sjuksköterska i kommunen som är i tjänst bevilja korttidsboende. För att underlätta bedömningen av behov av korttidsvistelse har kriterier tagits fram, se nedan. Kriterierna är vägledande och det ska alltid göras en individuell bedömning.

Bedömningskriterier för korttidsboende

Korttidsboende är riktat till personer med omfattande behov av stöd och hjälp under stora delar av dygnet. Minst ett av nedanstående kriterier ska vara uppfyllt för att korttidsboende ska beviljas:

- Kraftig kognitiv svikt, agerar på ett gränslöst och insiktslöst sätt som blir skadligt för sig själv och andra
- Tillgängligheten i bostaden har sådana brister att den enskilde trots stöd från hemtjänst och/eller hjälpmedel inte kan förflytta sig mellan de olika rummen och på så sätt inte kan få sina behov av omsorg tillgodosedda
- När anhöriga på grund av akut sjukdom eller annan frånvaro inte kan vårda sin närstående som har ett behov av tillsyn dygnet runt
- Behov av att utreda/kartlägga omvårdnadsbehovet och se över möjligheten att bo kvar hemma, exempelvis vid hög ångest/oro
- Vård och omsorg i livets slutskede

Särskilt boende

Biståndet särskilt boende beviljas den enskilde som av olika skäl inte kan bo kvar i sin ordinarie bostad på grund av ett omfattande omvårdnads- och tillsynsbehov som sträcker sig över hela dygnet. Behovet ska även vara bestående och inte av tillfällig karaktär. Utgångspunkten är att man i första hand ska få stöd i sitt ordinarie boende genom hemtjänstinsatser. När insatser i hemmet inte bedöms tillräckliga för att tillgodose en skälig levnadsnivå ska insatsen särskilt boende beviljas. Det är av stor vikt att biståndshandläggaren samverkar med sjuksköterska, fysioterapeut och- eller arbetsterapeut för en komplett bedömning. Den nuvarande bostadens utformning eller läge är inte skäl nog för att beviljas ett särskilt boende.

Behov av trygghet är en av flera aspekter som beaktas i den totala behovsbedömningen. Vid upplevt behov av otrygghet ska konsekvenserna av hur oron påverkar det dagliga livet väl dokumenteras. Den enskildes förmåga att kalla på hjälp ska ha betydelse i helhetsbedömningen. En bedömning ska göras om andra insatser kan tillgodose den enskildes behov av trygghet.

Innan beslut om särskilt boende tas ska följande insatser ha övervägts:

- omfattande hemsjukvård/rehabiliteringsinsatser/hemtjänst
- trygghetsskapande åtgärder
- bostadsanpassning
- stöd till anhöriga

Vid prövning av rätten till särskilt boende ska den enskilde ha stora och omfattande behov av hjälp och stöd under hela dygnet. Om den enskilde avböjer insatser i hemmet som bedöms kunna tillgodose behovet och istället ansöker om särskilt boende, kan ansökan avslås.

Vid erbjudande om boende

Om den enskilde beviljas ett särskilt boende har denne ingen rättighet att välja vilket boende i kommunen denne skall flytta till. I möjligaste mån ska dock önskemål försöka tillgodoses. Om den enskilde efter inflyttning vill byta till ett annat boende har den enskilde möjligheten att ställa sig på kö till boendebyte. Flytt från ett särskilt boende till ett annat är en verkställighetsfråga och kräver inget biståndsbeslut. Skyldigheten för nämnden att fatta ett formellt överklagningsbart beslut får bedömas i varje enskilt fall.

Vistas den enskilde på korttidsboende i väntan på särskilt boende har denne inte möjlighet att tacka nej till erbjuden plats. Detta beror på att antal korttidsplatser är begränsade och inte är ämnade till långvarigt boende.

När brukaren blir erbjuden en plats så har man fem arbetsdagar på sig att tacka ja eller nej. Om den enskilde tackar nej och behovet av insats kvarstår kan ett beslut om särskilt boende inte anses vara verkställt i och med att den enskilde tackar nej till ett erbjudet boende. Beslutet anses verkställt när den enskilde tackat ja till den erbjudna bostaden och flyttat. Att den enskilde tackar nej till det er-

bjudna boendet kan bero på att boendet inte motsvarar den enskildes önskemål eller att det inte är anpassat till den enskildes behov. Att den enskilde tackat nej till det erbjudna boendet behöver därför inte innebära att förutsättningarna för biståndsbeslutet har ändrats. Om den enskildes behov kvarstår, kvarstår även beslutet som ej verkställt. Nämnden kan därmed inte återkalla det gynnande beslutet enbart av den anledningen att den enskilde tackar nej till ett erbjudet boende. Det kan däremot vara möjligt att den enskilde tackar nej för att behov inte längre föreligger eller att behovet tillgodoses på annat sätt. I en sådan situation ska en omprövning av beslutet göras för att utreda om behovet kvarstår. Om insatsen avslutas ska det dokumenteras i den enskildes journal när och av vilka skäl insatsen har avslutats.

Parboende i särskilt boende

För äldre makar, registrerade partners och sambor ingår det i skälig levnadsnivå att kunna sammanbo även efter att en part blivit beviljad särskilt boende. Detta förutsatt att paret under en längre period innan behov av särskilt boende uppstått varit sammanboende. Det är den som på grund av omfattande omvårdnadsbehov blivit beviljad särskilt boende som är part i ärendet och som ansöker om medboende med make/maka, registrerad partner eller sambo. Den medboende omfattas inte av avgiftsreglerna i SoL och har inte rätt till hemsjukvård som normalt ingår i det särskilda boendet, utan hänvisas till vårdcentral. För att medboende ska kunna beviljas krävs att båda parter är överens om att de vill fortsätta att bo tillsammans. Det är inte alltid som den som beviljats särskilt boende förmår att hävda sina egna intressen eller föra sin talan. Bådas inställning och vilja ska därför nog utredas. Att det ingår i skälig levnadsnivå att kunna sammanbo när man beviljats särskilt boende är ingen generell nivå för insatsen, utan ska utredas och beslutas i varje enskilt ärende. Den medboende har inte rätt till insatser i det särskilda boendet, skulle behov uppstå har den medboende rätten att ansöka om hemtjänst eller särskilt boende. Är den medboende sedan tidigare beviljad hemtjänst ska det beslutet omprövas i samband med att den medboende flyttar till det särskilda boendet då förutsättningarna väsentligt har förändrats. Den medboende ska tillsammans med make/maka/sambo erlagga hyreskostnad och vid kontraktsskrivning avstå från besittningsrätten av bostaden i händelse av att make/maka/sambo avlider.

Kvarboende

Hjo kommun ska som utgångspunkt verka för att den som önskar ska kunna bo kvar i sin bostad till livets slutskede. Detta förutsätter att den enskildes behov kan tillgodoses i hemmet, så att en skälig levnadsnivå kan uppnås. I annat fall ska den enskilde motiveras att ansöka om särskilt boende där behov av trygghet och säkerhet bättre kan tillgodoses. Vid bedömningen ska också kostnaden för insatsen vägas in i förhållande till andra insatser som bedöms tillgodose den enskildes behov. Om den enskilde har omfattande vårdbehov kan ansökan om hemtjänstinsatser avslås med hänvisning till att behovet kan tillgodoses genom särskilt boende och att hemtjänstinsatserna har en merkostnad som inte är oväsentlig för kommunen.

Övriga bestämmelser

Utskrivning från sjukhus

Den 1 januari 2018 trädde en ny lag i kraft "Lag (2017:612) om samverkan vid utskrivning från slutenvård". Lagen syftar till att främja en god vård och en socialtjänst av god kvalitet för enskilda som efter utskrivning från slutenvård behöver insatser från socialtjänsten, den kommunalt finansierade hälso- och sjukvården eller den landstingsfinansierade öppna vården. I Västra Götaland finns en gemensam riktlinje om in- och utskrivning från slutenvård. I riktlinjen tydliggörs hur in- och utskrivning från slutenvård ska genomföras, för att en god planering ska kunna upprättas.

Tandvård (beslut om nödvändig tandvård)

Västra Götalandsregionen har ett lagstadgat ansvar att erbjuda uppsökande tandvård till äldre personer med omfattande behov av vård och omsorg, vilket innebär kostnadsfri munhälsobedömning i hemmet. För personer med vård och omsorg i hemmet är det biståndshandläggaren och omvårdnadsansvarig sjuksköterska som tillstyrker behovet till Regionens tandvårdsstöd. För att ha rätt till tandvårdsstöd krävs att den enskilde har stort behov av personlig omvårdnad.

God man, förvaltare, ombud och framtidsfullmakt

I ärenden inom socialtjänsten som berör vuxna människor är det den enskilde som företräder sig själv om det inte finns någon annan person som har fått i uppdrag att företräda den enskilda. Andra som kan företräda den enskilde är god man, förvaltare eller en person som fått fullmakt att agera ombud.

För att agera ombud krävs att det finns en fullmakt från den enskilde. En person som på grund av sjukdom eller liknande har en nedsatt beslutsförmåga kan inte företrädas av någon annan med stöd av en fullmakt eftersom fullmakten då inte är giltig. Detta gäller inte när enskild har skrivit en Framtidsfullmakt. Med framtidsfullmakt kan enskilda själva bestämma hur hans eller hennes angelägenheter ska skötas i framtiden genom att ge fullmakt åt en person att företräda honom eller henne när han eller hon inte längre kan ta hand om sina angelägenheter. Framtidsfullmakten är ett alternativ till godmanskap och förvaltarskap. Fullmaktshavaren kan vid en Framtidsfullmakt få samma behörighet att bevaka fullmaktsgivarens rätt som en god man och kan bland annat ansöka om bistånd enligt socialtjänstlagen.

Reglerna om anhörigbehörighet i 17 kap FB innebär att anhöriga har rätt att företräda enskilda som inte längre själva kan ta hand om sina ekonomiska angelägenheter. Det kan handla om enskilda som drabbats av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något annat liknande. I behörigheten ingår även att söka bistånd enligt socialtjänstlagen.

Ansökan om förordnande av god man eller förvaltare får göras av den enskilde själv om han eller hon har fyllt 16 år samt av hans eller hennes make, sambo eller närmaste släktingar. Nämnden är skyldig att anmäla till överförmyndaren om den finner att god man eller förvaltare bör förordnas för någon som inte själv kan bevaka sin rätt, förvalta egendom eller sörja för person.